

TELEGRAFUL ROMÂN.

Nr 97. ANULU XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septem-
man: joi'a si Duminec'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditur'a
oiei pe afara la c. r. poste, cu bani
ga'ta prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiulu prenumerati-
unei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
car' pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Sabiuu, in 9/21 Decembre 1865.

tru provinciile din Monarchia pe unu anu
8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litero
mici, pentru o dou'a ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

INVITARE DE PRENUMERATIUNE

la

„TELEGRAFULU ROMÂNULU.”

Incependu acésta fôia cu 1 Ianuariu 1866 anulu XIV. alu esistintiei sele, Editor'a invita la innoirea prenumera-
tionei pre toti p. t. domni, cari dorescu a continua citirea ei.

„Telegrafulu Românu“ va continua si in anulu venitoriu, dupa mesur'a poteriloru sele, a face cunoscutu pre pu-
bliculu seu cu evenimentele cele mari ale lumei, dar cu deosebire cu cele ce se petrecu in monarchi'a nôstra austriaca, si mai
in particulariu in patri'a nôstra Transilvani'a. Silinti'a lui va fi si de aici inainte, a nu scapá din vedere nimicu din acele
impregiurâri, ce taia in interesulu materialu si intelectualu alu poporulu nostru.

Form'a, modulu esirei si pretiulu „Telegrafulu Românu“ voru fi si pe an venitoriu cele de pân'acumu;

„Telegrafulu Românu“ va esi de dône ori pe septemâna, Joi'a si Duminec'a, si va constá

pe anu:	pentru Sabiu	—	—	—	7 f.
	pentru Tranni'a si monarchi'a austriaca				8 f.
	pentru Principatele române unite si tieri straine				12 f.
pe 1/2 anu:	pentru Sabiu	—	—	—	3 f. 50 xr.
	pentru Tranni'a si monarchi'a austriaca				4 f.
	pentru principatele române unite si tieri straine				6 f.

pe 1/4 anu: 1 f. 75 xr., 2 f. si 3 f.

Abonamentele ne rogâmu a se tramite de tempuriu prin epistole francate la

Editor'a „Telegrafulu Românu“ in Sabiu.

Cuventulu de Tronu alu Maiestatei Sele c. r. a- postolice dela deschiderea dietei Ungare in 14/2 Decembre 1865.

Salutâdu cu bucuria sincera pre staturile si represen-
tantiu adunati la dieta ai iubitulu Nostru regatu Ungari'a, ii
incunoscintiâmu totodata despre scopulu care Ne-au adusu in
mijloculu loru, cu acea sincera franchetia, carea constitue
conditiunea neintrelasavera de incredere intre monarcu si
popóre.

Noi amu venitu sa indeplinu, ceace amu inceputu pe-
trunsi de simtiementulu detorintiei Nôstre de Regentu. Intenti-
nea Nôstra e indreptata intr'acolo, ca prin intrevenirea Nôstra
personala, si de aceea cu atât'a mai cu succesu, sa radicâmu
îndoielile si sa inlaturâmu pedecile acelea, cari se opuneau
pâna acum deslegârei plutiôreloru cestiani de statu privitóre
la dreptulu publicu.

Intre acestea insirâmu in line'a d'antâiu contrastulu
celu cerbicosu, aflatoriu in diferitele puncte de manecare ale
intentiunatei intielegeri. De o parte espirarea dreptulu de
alta impetrit'a continuitate de dreptu nu putea duce la o im-
pacare.

Pedecile acestea le delaturâmu Noi insine, luandu-Ne de
punctulu Nostru de manecare unu terenu recunoscutu de tôte
pâr'te, acél'a alu sanctiunei pragmatice.

Garantandu legea acést'a fundamentala autonomi'a for-
mationei dreptulu si a administratiunei din regatulu Ungariei
si a tieriloru laterale, au pastratu deodata legatur'a cea pu-
rura nedeslegavera si nedespartivera a regatelor si tieriloru
ce se afla sub regimulu casei Nôstre si cu acést'a pusetiunea
de putere mare a complexulu loru; asiá dara precum aflâmu
Noi in acést'a acea tiermurire necesaria si legala a autonomiei,
toctm'a asiá recunôscemu Noi fâra de nice o reserva indrepta-
tirea acelei'a intre marginile acestea.

In asemenea modu dorimu Noi a susinea neangustatu
acele decisiuni ale sanctiunei pragmatice, care se referescu la
intregitatea corônei unguresci si deca si trebuie sa tinemu
socotéla de faptele intemplete in deceniile trecute, totusi

Ne amu indreptatu ingrigirea Nôstra de Principe in-
tr'acolo, ca sa facemu cu putintia representarea tieriloru co-
rônei Nôstre unguresci inca la diet'a acést'a.

Spre acestu sfersitu amu conchiamatu diet'a Marelui No-
stru principatu alu Transilvaniei, cá acést'a sa supuna articu-
lulu I. de lege din 1848 privitoriu la Uniunea Ungariei cu Tran-
silvani'a unei precumpaniri seriose si petrundetóre, si cu acést'a
provocâmu pre adonatele staturi dietale si pre reprezentantiu
regatulu Nostru Ungari'a a urmá asemenea in privinti'a arti-
cululu VII. de lege din 1847/8, pentru cá cestiunea acést'a,
sa nu se deslege dupa liter'a mórta a legiloru numai la parere
si in unu modu dubiu, ci in armonia cu toti factorii cari au pu-
tere de viétia, castigandu prin alaturarea cu incredere o desle-
gare duratóre si tinatóre.

In estu modu amu provocatu diet'a adunata a regatelor
Croatiei si Slavoniei, de a se ingriji de tempuriu, cá aceea
sa fia reprezentata in diet'a acést'a in modu corespundietoriu, si de
órece Noi impartâsimu conclusulu dietei croate din 1861 pri-
vitoriu la referinti'a Croatiei fatia cu regatulu Nostru Ungari'a,
suntemu incredintiati, ca intielegerea asup'a referintieloru de
dreptulu publicu intre semintiele sorori unite de seculi se va statorí
pe calea cederei imprumutate si in spiritulu acelei ecuitâti,
carea este esprimita in privinti'a acést'a chiaru in adress'a din
6 Iuliu 1861, susternuta de staturile si reprezentantiu adunati in
dieta ai regatulu Nostru Ungari'a.

De problem'a cea dintâiu a dietei acesteia trebuie sa de-
semnâmu modulu tratârei afaceriloru comune ale tuturoru rega-
teloru si tieriloru Nôstre.

Esistinti'a acestoru afaceri si afla bas'a inca in spiri-
tulu sanctiunei pragmatice, deca si in privinti'a modulu tratârei
loru referintiele cele esentialminte schimbate pretindu o schim-
bare esentiala.

Straformarea factoriloru politici economici si sociali, carii
intr'aceea ocupara locu, Ne-au decisu in simtiementulu inaltei
Nôstre probleme a dá si celorualte regate si tieri drepturi
constitutiunale; si de aceea urméza, ca de aci iucolo numai
prelânga conlucrarea constitutiunala a acelor regate si tieri,
suntu de a se tratá afacerile comune ale tuturoru tieriloru.

Aceste fura motivele cari Ne-au condusu candu amu emis diploma din 20 Octobrie 1860 si Noi suntemu si acum de acea firma convingere, ca tratarea comuna si constitutionala a afacerilor comune desemnata in aceeasi, forméza o recerintia nerofusabila a unitătiei si pusetiunei de putere a imperiului Nostru intregu, cărei a are a se subordina ori care alta privintia.

Ce se atinge de modulu tratărei, pre acea l'amu presemnatu in patent'a Nôstra din 26 Fauru 1861, cari in sa au sternitu in multe pârti in doieli insemnate. De aceea dupa ce nu Ne putem desface de convingerea, ca cestiunea acést'a nu se pôte deslegá prin armele presiunei materiale séu morale, ci numai pe calea unei intielegeri din tôte pârtile si cunoscendu-i necesitatea — prin manifestulu Nostru din 20 Sept. a. c. amu sistatu validitatea statutulu privitoriu la reprezentanti'a imperiala si asiá acum propunemu staturiloru si reprezentantiloru dietali ai regatulu Ungariei, diplom'a Nôstra din 20 Octobrie 1860 precum si patent'a din 26 Fauru 1861 spre cumpanire matura, consultare petrudietóre si primire.

Interesele bine intielese ale regatulu Nostru Ungari'a, precum si bunastarea si securitatea imperiulu Nostru intregu pretindu deliberarea câtu se pôte mai grabnica a acestei afaceri, cá prin legatur'a interna a tuturoru popóreloru Nôstre, asecurandu-se drepturile constitutionali ale singuraticeloru regate si tieri din imperiulu Nostru, acele sa se póta desvoltá pe basa solida si sa sa bucare de o in florire fecunda.

Asceptámu asiá dara dela staturile si reprezentanti regatulu Nostru Ungari'a adunati in dieta, ca propusetiunile impartásite, sa le supuna unei esaminári petrudietóre in spiritulu ecuitătiei fratiesci, si la casu candu contr'a acestor'a s'aru nasce in doieli, cari nu s'aru poté deslegá, sa Ni substérna numai atari modificatiuni, cari se potu aduce in consonantia cu conditionile de viétia ale imperiulu.

In legatura strinsa, ba nedespartibile cu deliberarea acestei cestiuni stá revisiunea, respective straformarea acelei pârti a legiloru din 1848, care sa referesce la validitatea drepturiloru Nôstre de Domnitoriu si la marginirea atributeloru regimulu. Ce stá in legatura strinsa si se influentiéza imprumutatu, in realizarea practica nu se pôte despartí. Cu privire la pusetiunea de putere a imperiulu Nostru, la validitatea neangustata a drepturiloru Nôstre de Domnitoriu si la pretensiunile drepte ale tieriloru laterali, e cu nepotintia, cá aceste legi sa intre in viétia neastrámutate. Asiá dara de-si legalitatea loru formala nu e supusa la nici o obiectiune, detorinti'a Nôstra de Regentu si cumpanirea conscientiósá a ingrijierei, ce avemu fatia cu bunastarea tuturoru popóreloru Imperiulu Nostru, Ne oprescu, a intári cu juramentulu Nostru inauguralu regescu sustinerea si aplicarea acestor'u legi inainte de a statori deodata referinti'a drepturiloru si detorintieloru imprumutate. Asiá dara e de lipsa, cá determinatiunile acestor'u legi, cari séu restringu drepturile Nôstre de Domnitoriu séu se referescu la schimbarea forme de guvernare, fára sa le aduca pre aceste in consunantia cu conditionile sustărei monarchiei si cu institutiunile interne ale tieri ce jacu pre basele avitice, sa se esamineze cu grije si sa se modifice cum se va aflá mai cu scopu.

In modulu acest'a va fi cu potintia, ca si Noi cu conscientia liniscita, santindu cu juramentulu Nostru regescu constitutione Ungariei straformata cum trebuie si asecurata in modu duratoriu pentru posteritate, sa punemu pre capu diadem'a S. Stefanu a antecesoriulu Nostru apostolicu, acea coróná, cărei'a voimu a-i infige cá piétr'a cea mai scumpa bunastarea regatulu Nostru Ungari'a si iubirea ne'nfránta a popóreloru ei.

Cá rege incoronatu nu vomu lipsi a impartási staturiloru si reprezentantiloru adunati in dieta, afara de propusetiunile fácute inca la diet'a adunata pre 2. Aplile 1861., propusetiunile Nôstre regesci si asupr'a altor'u afaceri numeróse.

Aceste suntu obiecte, cari atingu interesele materiali si spirituali in cercurile cele mai depertate, si a căroru regulare cu succesu, abiá se mai pôte amáná fára daun'a semtita a tieri.

Voi'a provedintiei divine Ni-au desemnatu probleme mari si grele; nu mai putinu seriósé si cu privire la sistarea vietiei constitutionali in o mare parte a Imperiulu Nostru, legate cu respundiabilitate, — a rezervatu acestei tieri. Nedeslegabile in sa nu suntu acele, déca tier'a in contielegere cu monarchulu seu, urmandu traditiuniloru parintiloru, se va apucá de ele cu abnegare de sine si gat'a la sacrificie.

Noi o sperámu acést'a cu atátu mai vertosu, cu câtu tier'a imprumutandu putere si ponderositate, si maresce pótirea si ponderitatea propria, pasindu la stergerea greutátiloru, se redica pre sine si asecurandu subsistinti'a intregulu, si-pastréza subsistinti'a propria. Si déca dupa o epoca de vicissitudini, Ni va succede cu ajutoriulu acestei tieri a conduce Imperiulu, prin intorseturile cele

mai insuflátore de grije ale greutátiloru, la scopulu doritu, vomu binecuventá acelu momentu, care Ne-a determinatu a insufléti iarasi si a intári in modu duratoriu increderea intre Domnitoriu si poporu.

Cu sperare tare si plina de incedere asceptámu desfásurarea sincera a pareriloru staturiloru si reprezentantiloru tieri adunati in dieta, si dechiarandu prin acést'a in modu solentu diet'a Ungariei de deschisa, esprimámu dorinti'a viia: sa Ne fia concesu cu ajutoriulu lui Dumnedieu a inchiaia' opulu mare alu complanárei spre indestulirea tuturoru popóreloru Nôstre si alu duce cátra unu sfersitu fecundu.

Cuventarea Escelentiei Sele P. Archiepiscopu si Metropolitu Alessandru Sterc'a Siulutiu,

tinuta in sied. IV a dietei tranne in 4 Dec. 1865.

Escelenti'a Vóstra Domnule presiedinte si marita adunare!

Trebuie mai inainte de tôte a spune, ca eu aici nu amu venitu si nu graiescu in numele natiunei române, dela care nu sum impoternicitu si pre care nici reprezentanta nu o vedu.

Eu amu venitu aici cá regalistu, care sum dedatu a ascultá si a face voi'a induratulu meu monarchu, care cá atare chiaru dupa art. XI din anulu 1791, amu dreptulu acél'a, ca unde voiu vedé vatemate drepturile nu numai ale unei natiuni, dar tocm'a si a unei persóne singuraticé, sa redicu cuventulu meu spre aperare.

Inainte de tôte debue sa marturisescu si aceea, cá eu pe palestr'a parlamentarismulu nu sum exercitatu, nici me potu mesur'a cu barbatii acéi'a, din natiunea magiara, cari atáti'a ani au asudatu si au incáruntitu in aren'a parlamentarismulu, nici nu me potu laudá cu talente orátore, de aceea nadajduiescu dela bunatatea Escelentiei Tale si a strálucitei adunárei acéstei'a, cade asiú si gresí ce-va—ce cu voi'a n'asiu face — in contr'a reguleloru parlamentarismulu, nu-mi ve-ti luá in nume de reu. Aceste premitendu-le, acum vintu la lucru.

Nu remane Domniloru nici o in doielá, ca in acea patria, unde intre diversele natiunalitáti domnesce pacea, dragostea, si adeverat'a frátietate, in acea patria cu buna séma locuiesce si binecuventarea si darulu lui Ddieu.

Acolo inflorescu artele si sciintiele, industri'a si avutiile, orasiile si satele. In reciproc'a acést'a frátietate, dragoste si pace, a diverseloru natiunalitáti in unire de inimi, sta si acea putere si tária a patriei, care pôte insuflá óresi care respectu si la inimicii sei cei din afara,

Insa Escelenti'a Vóstra Domnule presiedinte si marita adunare, nici aceea nu pôte veni la nici o in doielá, ca acést'a pace, dragoste si frátietate adevrata a natiunalitátiloru, numai in acea patria pôte sa se intemeieze, si sa prinda redacini, in care nu suutu natiunile despártite, unele natiuni privilegiate si suprematisátore, iara altele apásate, subjugate séu suprematisate si lipsite de egalele drepturi politice si civile, ca adevarata amicitia si sinceritate nu pôte fi nici odata intre domni si servi, intre suprematisatoriu si intre celu suprematisatu. Acolo domnesce pace intre natiunalitáti, in care patria, beneficiurile si greutátile suntu intocm'a impartite unde nu domnesce nici o natiune un'a asupr'a altei'a si asupr'a tuturoru natiuniloru domnesce singuru numai legea si prin lege domnesce monarchulu, si unde supremati'a singuru numai legile patriei o potu exercitá, de o pace cá acést'a basata pe aceste principiuri de dreptate, au avutu lipsa si dulcea si comun'a nóstra patria; o frátietate cá acést'a a cautatu si natiunea romána totudeun'a, iara mai cu séma de candu a trecutú patri'a nóstra sub blandulu sceptu alu Austriei, totu aceeasi a solicitatu cá sa se inarticuleze de a patr'a natiune regnicolara in Transilvani'a si frátietatea acést'a nu a cautat'o la nordu nici preste Carpati, — precum ne calumniase inimicii nostri, si cari calumnii tempulu inca le-au datu de multu de minciuna, ci a cautat'o cu tóta sinceritatea in mijloculu patriei, la colocitórele si sororile sele natiuni, si mai vertosu la nobil'a natiune magiara. Insa dorerea doreriloru! nici odata noi Románii nu amu putut'o debandi nici aflá. mai totudeun'a de câte ori noi acést'a in frátinetate o amu cautatu si solicitatu, ne bagá noua de vina cumca purtámu si persecutámu interese separatistice, ca ne-a amagitu camaril'a séu cine scie ce, de aceea noi nu ne potem impáciu cu nobil'a natiune magiara?! Cine e dara de vina déca mai de 200 ani, de candu totu cautámu pace si frátietatea, totu nu ne mai potemu intielege, dóra noi Románii, ca ne dícu, ca nu amu cautat'o la loculu seu celu constitutionalulu si la vremea sea? Sa fiu ertatu Domniloru! natiunea romána a cautatu acést'a frátietate si pace, si dreptulu seu egalulu de natiunalitate tocm'a la nobil'a natiune magiara si inca in dietele dela anii 1744 pâna la 1791 si 1848. Dice-va cine-va ca aceste diete n'au fostu legale si constitutionale?

Si totusi nici odata nu a fostu ascultata drépt'a cerere

a națiunii române dară a fostu cu asprime mare refusata și indosita. Ertati-ma ca 'mi place fapte intemperate și istorice se vorbescu, și cu exemple se și dovedescu.

La 1744 Episcopulu român br Klein, pentruca a in-drasnitu a pofți națiunii române drepturi egale dela diet'a Transilvaniei, elu a fostu urmaritu cu feliuri de cleвете, și mai pre urma in urm'a acestor'a avu nenorocirea a muri la Rom'a in esilu, seracu și lipsitu de tôte.

La 1791 Episcopulu Ioanne B o b u dimpreuna cu coleg'a séu Episcopulu gr. orient. Gerasimu, earasi pentru asemenea cerere, că națiunea româna sa se inarticuleze de a patr'a națiune, a fostu aprôpe că sa fia pusi sub actiune criminala, că nescari proditori de patria.

La 1848 — voiu sa viu la anulu acelu fatalu, care Ddiu sa nu-lu mai aduca asupr'a patriei nôstre, — la anulu acest'a națiunea nôstra tinendu adunarea sea la Blasiu, in acêsta adunare a alesu o deputatiune câtu s'a potutu de numerosa și splendida și a tramis'o aici la diet'a din Clusiu cu rogarea, că staturile și ordinele tieriei adunate atunci, se o inarticuleze de a patr'a națiune și apoi sa tracteze despre uniunea Transilvaniei ca Ungari'a. Asiu fi doritu déca dá Ddiu sântulu și intiepciunea aceea la staturile tieriei adunate, că sa fia primitu deputatiunea aceea, și ce dictá intiepciunea de statu și politic'a cea sanatósa, fâra întârziere apoi se fi inarticulatu națiunea româna, și nu me indoiescu adeca, ca dóra luptele de astadi între națiunea româna și cea magiara cu buna séma nu aru fi, dar și atunci a fostu respinsa, ba nici la acea n'a invrednicit'o, că sa slobóda membrii deputatiunii in dieta, că sa-si póta aretá doririle națiunii sele. Cu acést'a dară a trei'a óra s'au lasatu și s'au respinsu privilegiu celu bunu, pe care erá de a se poté infráti națiunile. Deci se vede ca națiunea româna pururea au cautatu dragoste fratiésca, cu națiunile colocuitoare, iara mai vertosu cu națiunea magiara și nu ea este, care sa fia turburatu ap'a acea limpede a pácii și a infrátrei, și acést'a-i caus'a pentru care ne implinindu-se aceea ce amu fi doritu cu totii sa se fi și implinitu și pentru pacea publica a națiuniloru, și in interesulu comunu alu patriei dictá dreptatea și prudenti'a politica, sa se implinésca, noi și astadi stámu in cêrta, si avemu a ne ostí cu atâtea nevoi. Dupa proclamarea uniunii au urmatu revolutiunea cea durerósa, de care nici nu vréu sa mai pomenescu, dară voiu pomeni, ca dupa inna-dusirea revolutiunii urmá absolutismulu, care tinu 12 ani atátu de lungi câtu 12 seculi, care amerintiácu contopirea deplina a tuturoru nationalitátiloru și limbiloru in cea germana.

Insa tocm'a absolutismulu acest'a trebuie sa ne fia la tôte nationalitátile de o scóla, cu 12 profesori invatiati, doctori de filosofia și drepturi, că sa invetiamu din rebdarea nôstra cum amu trebui in viéti'a politica, o națiune fátisiu cu alt'a, sa se póte, cu ce mesura de dreptate și de dragoste sa ne mesuramu?

Acum Domniloru! trebuie sa marturisescu, ca noi Români cu totu dreptulu amu asteptatu ca fratii nostri Magiari in acêsta aspra scóla de 12 ani, voru fi invetiatu și densii ca „concordia parvæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur“, ca „fundamentum regni est justitia“, voru fi invetiatu câtu de greu ei cade la o națiune, déca vede ca alta națiune o suprematiséza și o apasa, déca totu in aceea si bate capulu și intr'acolo si conforméza actiunile politice, cum sa absorba pe alta națiune!

Si din acést'a causa dară amu creditu, cumca nobil'a națiune magiara va fi cea d'antáiu, care tóta ocasiunea și tempulu 'lu va folosi, că la diet'a Transilvaniei cea d'antáia, sa vina și sa inarticuleze națiunea româna de a patr'a națiune, séu mai bine, regnicolara in Transilvani'a, că prin acést'a sa espieze și pecatele cele politice ale străbuniloru, care pre națiunea româna au eschis'o din tôte zidurile și siantirile constitutionalismului și a degradat'o mai la sórtea dobitóceloru.

De aceea noi Români salutarámu cu cea mai mare bucuria anulu 1860, și diplom'a din 20 Oct. 1860. și insciintierea — ca la 1863 va sa se adune o dieta nóua la Sabiiu, cu atátu mai cu mare bucuria amu primit'o, cu câtu amu fostu convinsi, cumca nu va lipsi națiunea magiara, a nu-si aratá dragostea cea fratiésca, că sa fia conclucratóre baremu la inarticularea națiunii române.

Dorere, ca acum a patr'a óra ne-amu insielatu și in asteptarea acést'a; fratii magiari invitati la dieta de regele, nu au venitu, nu au vrutu sa ia parte la acést'a dieta și candu aveamu lipsa de densii ne-au parasitu, au datu dosulu de noi, și asiá dar nu a remasu alta, decátu aceea, că diet'a conchiamata de legitimulu monarchu sa-si continue lucrările sele, și pe națiunea româna dupa propusetiunea regésca și fâra fratii magiari sa o prochiame de a patr'a națiune regnicolara între celelalte 3 națiuni, și limb'a ei se o daruiesca cu asemenea și egale drepturi cu celelalte 2 limbi, magiar'a și german'a.

(Capetulu va urmá.)

S a b i u 8 Dec. Astadi au sositu Ilustritatea Sea Dlu Cav. de Alduleanu V. pres. la tabl'a reg. tranna in mijloculu nostru.

P e s t ' a 15 Dec. 1865.

I.

(M. B.) Mea culpa, de trei ori mea culpa, ca numai astadi insciintiediu pre on. publicu cetitoriu alu acestui jurnal de spre evenimentele cele grandioase, la cari amu fostu martoru in dilele acestea, — adeca de trei dile. Surprinderea neastep-tata, vivacitatea neindatinata, si insufletirea nemarginata ce domnescu de trei dile între pâretii Bud'a-Pestei mi-au furatu totu tempulu de a poté scrie ce-va in Telegrafu. Descriu acum'a pe scurtu cele intemperate cu scopu ca si fratii nôstri din Ardélu sa scia ce se petrecu pe la noi.

In 12. a lunei curinte fu fericitata capital'a Ungariei prin preainalt'a sosire a bunului nostru monarchu Franciscu Iosefu I. In diu'a acést'a micu si mare erá imbracatu in vestminte serbatoresci cá sa póta primi cu tóta demnitatea pre Maiestatea Sea Domnitoriulu. Flamure nationale magiare, austriace, și romanesci (pentruca orasiulu Pest'a are totu aceeași flamura ce o au Români) decorau tôte unghiurile stradelor, ear poporul curiosu vibrá pe lângá ulitiile de frunte, pe unde erá sa tréca Maiestatea Sea.

La 2 óre nu te poteai miscá de ómeni din tôte clasele poporului, si tocmai la 2 óre d. a. dupa programa mii si mii de „éljen“ anuntiau sosirea pueainalta a Maiestatei Sele in Pest'a.

Inainte de tôte insa trebuie sa amintescu, ca la drumulu de feru in Pest'a descalicandu Maiestatea Sea, fú primitu de câtra burgmaistrulu Orasiului si de câtra o multime de corporatiuni ale Pestei. Ací pronuntia Maiestatea Sea in respusulu préinaltu cuvintele cele de mare insemnate: „A mu v e n i t u c u i n c r e d e r e , s i a s c e p t u i n c r e d e r e i m p r u m u t a t a.“ Va sa dica: Eu sum gat'a a lasá ce-va din drepturile (?) mele, lasati si voi ce-va din ale vóstre, si apoi pacea va fi stabilita între Vienn'a si Pest'a.

Totu între vivate sgomotóse trecú Maiest. Sea pâna la resiedinti'a regésca a sea in Bud'a, fâra cá sa fia concomitatu de câtra militia. Ordinea o sustinura juristii dela universitate, cetátienii si dorabantii orasiului.

Trecandu la Bud'a Pest'a puntea de feru, M. Sea fú primitu de nou cu o cuventare din partea burgmaistrului din Bud'a, la care a urmatu respusulu regescu in limb'e magiara. Multimea si entusiasmulu poporului nu se póte descrie séu a se decifrá.

Sér'a, totu in 12. l. c. iluminare grandioasa atátu in Pest'a câtu si in Bud'a, si M. Sea s'a induratu a face unu incungiuru prin stradele cele mai insemnate a Pestei sér'a la 8 óre, urmatu fiindu pretutindenea de vivatele cele mai entusiastice.

In 13. visitarea militariloru pe câmpulu de sânge (vé r m e z ö numitu inca din 1848.) in Bud'a, — si dupa amé-diadi la 5 óre prándiu de curte unde erau invitate mai multe celebritáti, între acesti'a si Escel. Sea D. Metropolitu Siagun'a.

De sine se intielege, ca dupa programa inainte de amé-dia-di sa presentara demnitátile cele mai insemnate si magnatii la Maiestatea Sea.

Tôte acestea insa erau numai unu preludiu la diu'a cea insemnata, in carea sa deschise diet'a Ungariei, adeca 14 Decembre. Lucru firescu ca nu numai deputatii Ungariei, cari se aflau in Bud'a-Pest'a cu unu numeru cam de 312. ei si poporul intregu alu capitalei, care primi o multime de óspeti din provincia, la numeru cam 70,000. erau incordati de a audi si a cetí cuventulu de tronu alu Maiestáti Sele.

Cuventulu de tronu care accentueza causele comune, revisiunea legiloru din 1848, primirea séu modificarea diplomei din 20 Oct. 1860 a patentei din 26 Fauru 1861. precum si integritatea imperiului l'am tramisu indata on. Redectiuni *) si pe candu aceste sire voru fi publicate, crediu ca acel'a va fi cunoscutu on. publicu român. Insemnu numai atát'a ca impresiunea, ce o facú cuventulu de tronu asupr'a deputatiloru si a poporului, peste totu e fórte favorítóre, incátu culediamu a sperá contielegerea dorita între Ungari'a si Austri'a. Insemnu inca si aceea, ca in 14 iindu siedinti'a I. a camerei de susu si de josu, in cas'a ablegatiloru multi domni au lacrámatu de bucuria candu s'au cetitu de nou cuventulu de tronu.

Dupa amédi prándiu stralucitu in curtea regésca, unde fura invitati mai multi barbati insemnati.

Sér'a la 8 óre unu conductu de facile din Pest'a la Bud'a, erá unu ce minunatu a vedé in intunereculu noptiei mii si mii de candile miscandu-se pe puntea de feru peste Dunare

*) L'amu primitu candu erá déjà incheiatu nrulu trecutú, cu tôte acestea multiamita! (Red.)

intre Pest'a si Bud'a. Trei bande militare esecutau totu intr'un'a piese magiare si nemtiesci inschimbato, intre vivatele nemai audite a poporului ce se indesase pe strat'a Vatiului, pe punte si pe dealulu Budei pâna susu la curtea regesca.

Acî esecutara societatile de cântu mai multe piese magiare, Maiestatea Sea s'au infatisiatu pe balconulu curtei intre vivate nemarginite ale poporului, a cârui numeru se pune la 30,000.

Entusiasmulu pretotindenea e grandiosu, si dupa semne potemu spera, ca legatur'a intre Pest'a si Vienn'a va fi totu mai amicabila. E intrebare in sa: ore nu pe cont'a natiunaltatiloru nemagiare din Ungari'a?

N'amu tempu nici ocaziune a respunde la acest'a intrebare, va veni in sa tempulu, candi acestu misteriu se va esplică de sine insusi. Avemu si noi Români deputati cu inima si cu sufletu român, si avemu totu dreptulu de a crede, ca ei nu numai acasa, intre patru pareti, ci si inaintea lumii voru sciretă ranele poporului român, cari lu doru de atâta tempu!

In dilele acestea s'au formatu aici o casina, sub numele „Casin'a reprezentantiloru poporului“. Sciu ca câti-va Români, cari suntu frati de cruce ai Magiariloru, s'au inscrisu in data in acesta casina, pe candu ceialalti voru mai asceptă câte-va dile, seu si septemâni, pânacandu voru vedé directiunea, ce voru sa o iee domni si eroii dilei de astadi.

Mâne va fi a II. siedintia publica a deputatiloru dietali, si in epistol'a viitoare speru ca voi poté comunica totodata si numele tutoru deputatiloru si a magnatiloru români, cari se infatisiara in Pest'a.

Din Banatu. Pânacandu o mâna mai datera cu unu stilu mai aptu se va pune de a consemnă cele de lipsa pentru istoria Româniloru din Banatu cu privire la evenimentele ce se intimplara preste totu in comitatele: Carasiu, Timisiu si Torontalu, cu ocaziunea alegeriloru de ablegati, ne luâmu noi voia de a face particularminte o recensiuone premergătoare despre alegerea ablegatulu intr'unu cercu cu majoritate preponderanta româna, adeca in cerculu Recasiului in comitatulu Timisiului.

Dupa ce intrevenirei notabilitatiloru nostre banatiene d'abiă succese a capetă pre unii competinti la acesta ablegatie, pre carii nu alt'a decâtu crasulu materialismu (R.) ii boldea câtra acestu pasu, si nu tineau de pecatu natiunale de asi face pre sub mâna pogodelele sele si cu corifeii nemtiloru din Recasiu— cumca atâtu interesulu causei câtu si prospectele de reusire receru candidatur'a lui C. Radulescu, — ni se luă din cale acea pedeca neplacuta, carea poté sa ne faca o perplexitate atâtu de mare, câtu in 30 Nov. a. c. se avemu in câmpulu alegerei din Recasiu doi candidati români, ni se lamurira pâreri intr'acolo, ca candidatul sa ne fia numai C. Radulescu prelânga carele toti sa ne impreunâmu cu voturile nostre in diu'a de alegere.

Prelânga tôte, ca poft'a de ablegatie escata la o notabilitate româna a cercului nostru de alegere pentru ginerele ei, si delaturarea acesteï pofté prin motivele mai susu aduse, inca causă mare perdere de voturi, fiindu ca multi dintre cei capabili de votisare nu s'au inscrisu din acea unica cauza, că sa nu ajunga in neplacere; cu d. N. si cu précinstitulu N.; totusi in diu'a de alegere se adună in Recasiu o multime impunătoare de alegatori români, infrumsetiata cu preoti distinsi, si de rendu, cu invetiatori, si cu doi notari comunali români, câci ceialalti de-si notari comunali in comune române, dar câ neromâni, si celu din Keveresiulu mare Basaraba Péter câ românu renegatu infricosiatu, se delera in taber'a contraria.— Unicul defectu simitioru a fostu in acesta adunare româna absentia Revd. d. Prot. din Belintiu Const. Gruiciu a cârei absentia caus'a se dice ca aru fi fostu morbulu.—

In mijloculu acesteï multimi se arata candidatul R. si sub flamur'a natiunala româna tinu o cuventare potrivita câtra alegatori, incheindu cu aceia, ca cei ce lu voiescu pre densulu de ablegatu se mérga se insinueze la presiedintele alegerei candidatur'a, denumindu din parte-le pre doi individi de controlori votisarei, si aratându-i presiedinteli.

Nu fu bine incheiata presentarea candidatulu nostru in mijloculu nostru, candu deodata veduramu ca din taber'a contraria se alunga câtra mass'a alegatoriloru români calareti cu flamure de a partidei contrarie, spre a sparge mass'a nostra, si a atacă flamură candidatulu, in sa acest'a nu le succese, câci Români pusera umeru la umeru, si resistara acestui atacu precalculatu.— A dâta manevra din partea contrariloru, cu carea se vede ca si presiede alegerei d. Achilu de Dezsau a fostu contielesu, fu aceia, ca urn'a de votisare s'a asiediatu in Recasiu in strat'a cea mai angusta in cas'a unui inversiunatu partisanu a contr'a candidatulu Fischer, a ginere-lui lui Pothorang, si candu se apropia multimea de alegatori ai lui C. R. câtra acea casa, fu intimpinata cu aruncaturi de pietri din partea contraria, care actu inca eră precalculatu de a produce o scena de cele triste din Sasc'a intemperate totu in acea di, deca insusi Români nu requirau iute gendarmeria spre sustinerea păcei.

Sub astfelu de auspicii se apropiara Români de urn'a votisarei, dar inca de aci incolo potura ei vedé machinatiunile cele diavolesci, si intrigele infernale, cu care sciu fratii nostri eludă formalitatile legei totdeun'a asiă, ca Români cei ce stau gat'a de a primi mân'a fratiei, sa se aléga cu nimic'a.

Dupace candidatorii lui C. R. prin atâtea terorisari d'abiă restrabatura la presiede adunarei sa si insinueze pre candidatulu, si sa presenteze pre desemnatiiloru controlori ai votisarei, G. Petroviciu vicariu din Budintiu, si Trifonu Siepetianu par. din Chizeteu, li se respunde din partea dlui preside, cam cu suridere contemnătoare: „pre candidatulu vi l'primescu, dar de controlori amu defiptu eu pe

preotulu din Sustra, si pe celu din Kralovecz“ (cestu din urma a votisatu pentru Fischer vedi protocolulu votisarei) deci standu candidatorii prelânga primirea controloriloru de multime desemnati, le dise presiede „bine bine remaneti si voi aci“— dar in decurgerea votisarei ce se intempla? dlu Dezsau in decurgerea votisarei totu mai tare si mai tare delaturara pre controlorii votisarei numiti de alegatorii români; incepu a tragană votisarea, si o dusa pâna la 10 ore nôptea, totu din propusu precalculatu, iara la capetulu votisarei scose pre controlori cu totulu afara, si fâra participarea acestor'a la computarea si incheierea protocolului de votisare, escamotă pentru Fischeru o majoritate de 3 voturi; celu ce vré sa se convinga despre adevêrulu asertulu acestui'a caute si se va convinge cumca in finea protocolulu de votisare numele controloriloru Petroviciu si Siepetianu nu lu va află.— Apoi poftimu alegere!! Lege este, si de aru fi si ômeni cari aru judecă aceste intemplari dupa dreptate, apoi alegerea lui Fischer aru debuî dechiarata de nula, si de nimic'a.

Pôte va dice cine-va ca pentruce n'a protestatu Români in contr'a acestor'u fâra de legi si sa se fia dusu din loculu alegerei? acest'a totu atâta eră, prin departarea Româniloru din câmpulu alegerei Fischer se prochiam'a de ablegatu fâra contra candidatulu, câci protestele Româniloru n'au astadi nici o valôre; deca nu alt'a, dar o invetiatura buna au castigatu Români pentru asemenea ocaziune pre viitoriu.

Sa mai ilustrâmu câtu-va acesta intemplanie si cu privire la caracterele ômeniloru care cum se manifestara cu acesta ocaziune. Publiculu va intrebă: ca cum s'au portatu Români? la ce noi potemu respunde ca „bravu“, si preste totu privindu cu o taria sufletesca esemplara,— luandu afara pre parintele Petru Bibarovicu din Hiasiu, preotu betranu si renumitu inca dela alegerea de ablegatu din 1848 candu si densulu eră unulu dintre acei viteji cari portau pre Fischer in spate prin Recasiu; unu omu acestu parinte, carele acum atrei'ora cu ocaziunea alegeriloru este bine nutritu si adaptu dar afara de alegeri cam despoiatu din partea dlui Poth;— luandu afara pre parintele D. Michailescu preotu gr. cat. din Budintiu, celu ce cu coreligiunarii sei din Budintiu si din celelalte comune aci alegătoare, câ dupa unu cuventu de comanda votisă pentru candidatulu magiaru. Serbi din Kralovecz, Stanciov'a si Petrovoselo dupa o comanda, bisericésca precum se djcea, din susu capatata votisara pâna la unulu pentru candidatulu magiaru; aci ne convinsurâmu ca suntu ocaziuni, candu fratii nostri cei de unu sânge, dar de alta confesiune din acestu cercu de alegere, suntu gat'a de a dă mâna si cu fratii Serbi spre surparea Româniloru;— luandu afara pre unu Rosca din Susanovecz: celu ce de si sta sub criminalitate de aprindere, totusi fu primitu la votisare pentru Fischer, si pre renumitul Nenea din Bobsi'a, carele candva statu si sub spendiuratoria, dar cu acesta ocaziune bine adaptu câ partisanu lui Fischer trecea de becșuletes honpolgar.— Asiă se dice ca Nenea cu d. Biró notariulu comunalu din Budintiu au aruncatu cei d'antâiu cu pietri asup'a alegatoriloru români.

Diserâmu mai in susu ca alegatorii români se portara cu o bravura esemplara, si de-si este cu greutate a face deschilinire intre ômeni bravi, totusi credemu ca nu vomu vatema modestia fatia cu alti alegatori deca despre alegatorii români din Keveresiulu mare cu preferintia vomu face mentiune. Din acest'a comuna venira la loculu alegerei pâna la 140 de votisanti, intrarea loru in Recasiu cu bravii preoti si invetiatori in frunte eră pompôsa si insuflătoare de respectu numai acea impregiurare este aci de vaieratu, ca notariulu comunalu Baszaraba Péter, altcum de origine românu, nunumai ca desiertă din taber'a conationaliloru sei in câmpulu alegerei, câtra taber'a contraria, ba ca e mai multu si mai peccatosu, pe mai mai multi alegatori i tramise acasa nainte de votisare, dicându-le ca este destulu deca judele cu mai vre-o 10 ômeni de satu voru emané la votisare, apoi si pre astfelu de tradatoriu lu mai tine Dumnezeu! lu mai sufere comun'a in mijloculu seu.

Comunele, a câroru alegatori seu preste totu, seu din cea mai mare parte au votisatu pentru candidatulu natiunale, vomu sa le registrâmu dupa multimea voturiloru aruncate in urn'a alegerei in urmatoriulu tipu: Keveresiulu mare cu 99 voturi; Ohab'a Forgaci 74; Chizeteulu 73; Belintiu 83; Budintiu 33; Ictarulu 32; Barosiulu 29; Sustra 29(Drapsun'a 26; Sirbova 24; Heryacova 20; Fictataru 18; Babsi'a 17; Kapetulu (?) 17; Hiasiuulu 15; Susanovetiulu 15; Iezvinulu 14; Danyova 10; Topolovetiulu mare 8; Dragoiestulu 7; Racoviti'a 6; Hiasiuulu 2; si Breticulu 1; iu summa 607 vhturi.

In capetu mai avemu de inregistratu, spre apr'ata caracterisare a scerei de alegere, cumca dlu jude de cercu Paulu Iancsó, despre carele vomu sa credemu ca a avutu missiunea câ nepartisanu de a fi spre suslinerea păcei si a ordinei bune, densulu insusi portă in comanacu semnulu contr'a candidatulu Fischer, dar spre perfectiunarea lucrului inca mai vedurâmu ca si dlu tit. fibireu Michailovicz Adâm din Buzas frate a parintelui Michailescu din Budintiu si de sânge si de pâreri, pasiă la mijlocu cu autoritatea s'a fibrésca câ sa desmente comunele cerculu seu dela votisarea pentru candidatulu natiunale C. R. spre a se rehabilită la dlu hispanu, si a se recomandă pentru proximele evenimente. (Mai mulri alegatori.)

Varietăți și noutăți de di.

(Bibliografic.) Ne credemu datori, a trage a-tentiunea on. publicu si cu deosebire a dloru invetiatori si barbati de scôla asup'a „cârtii de citire pentru scôlile lele populare române“, de d. Prof. Zacharia Boiu, din carea in septemânile din urma a esitu partea I. Volumulu e de 11 côle; pretiulu: legata 40, nelegata 30 xr. v. a.; se afla de vendiare la tipografi'a archidiecesana in Sabiu. In privintia valôrei ei interne asceptâmu critic'a barbatiloru de specialitatea pedagogica, carea credemu ca nu va intardi.